

W. BIEGAŃSKIEGO · W. CZĘSTOCHOWIE

EX · LIBRIS · M · B · P · IM · DR ·

BIBLIOTEKA PUBLICZNA im. W. Biegańskiego w CZĘSTOCHOWIE

PRAWA REPRODUKCJI ZASTRZEŻONE

COPYRIGHT RESERVED

GONIEC CZESTOCHOWSKI

DZIENNIK POLITYCZNY, SPOŁECZNY, EKONOMICZNY I LITERACKI.

Cena prenumeraty: Miesięcznie z przesyłką pocztową i odnośnikiem do domu 120 mk. Dla odbierających pismo na miejcu 110 marek. Cena pojedynczego numeru 5 marek.

Ceny ogłoszeń: Za pierwszą nieparelową jednoludową na kolumnie 15 mk rek. na II i III kolumnie 12 marek, na IV kolumnie 10 marek. Drobne ogłoszenia po 2 mk. za wyraz. Najtańsze ogłoszenie 15 marek.

Redaktor lub jego zastępca przyjmują interesantów codziennie z wyjątkiem dni świątecznych od godz. 10—2 po poł. Rekopisów nadesłanych redakcja nie zwraca.

Adres Redakcji i Administracji: CZESTOCHOWA, ul. Panny Marji Nr. 38. Telefon Nr. 50. Skrzynka pocztowa Nr. 45

Na zasadzie uchwały Zjazdu Związku Prasy Prowincjalnej **wszystkie komunikaty instytucji prywatnych i społecznych podlegają opłacie.**

Zmierzch Europy

Ogrom zniszczenia nawiedził niemal całą Europę, jako skutek sześciolatniego zmagania się narodów. Straty są zbyt wielkie na każdym polu, aby móżdż się spodziewać rychłego powrotu do normalnych stosunków. Uczni badacze dziejów, z rzymskim historykiem Ferrera na czele, wygłaszają nawet pesymistyczne zdanie, iż cywilizacja europejska chył się szybko ku upadkowi, od którego nic jej uchronić nie zdola. Podobnie—mówi on—wycina peloponeska zniszczyła Grecję i jej kulturę, a z jej drobków skorzystała już nie Grecja, ale daleki Rzym. Tym Rzymem będzie dla Europy Ameryka i Japonja, jak wskazują na to wszelkie oznaki.

Sześciolatek wojny wyszedł nam na zgubę, Ameryce na pożytek. Dla Europy była ona śmiertelnym wysiłkiem, dla Stanów Zjednoczonych tylko zdrową gimnastyką. Przekonać się o tem można na podstawie świeżo ogłoszonej pracy p. Demangeon p. t. „Zmierzch Europy”. Ilustruje ona w sposób naderzwy ciekawo rozwój Ameryki i Japonji przy równoczesnym upadku Europy—przy pomocy ścisłych cyfr.

Na pierwszy plan wysuwa się tutaj rolnictwo. I tak produkcja pszenicy zmniejszyła się we Francji w roku 1918 (w porównaniu z latami 1903—1913) o 30 procent, produkcja kartofli o 100 procent. W roku 1900 obsłabęja Stany Zjednoczone 190 milionów hektarów pszenicy, w roku 1918 zaś 334 miliony hektarów. W czasie wojny także Argentyna zaczęła eksportować na wielką skalę zboże, Brazylja mięso i bawełnę.

Względnie potęga ekonomiczna Ameryki wzmożona się w niezwykły sposób. Stany Zjednoczone produkują dalszej 64 procent wszechświatowej produkcji ropy, 39 proc. węgla, 36 proc. żelaza, dwie trzecie skór i tyleż bawełny.

Szczególnie dobitnie przemawiają cyfry, odnoszące się do importu i eksportu. W roku 1913 eksport Stanów Zjednoczonych wynosił 2428 milionów dolarów, import 1813 milj. dolarów, czyli przewaga eksportu 615 milionów dolarów. W roku 1918 eksport wynosił 5838 milionów, import 2945, przewaga eksportu 2 miljardy 892 miliony. W czasie wojny Stany Zjednoczone stały się wielkim bankierem całego świata, a dolar stał się podstawową jednostką monetarną i tak dalece idzie w górę, że to dzięki się nawet z niekorzystnością dla handlu amerykańskiego.

Stany Zjednoczone odbierają Anglii przedwziętość finansową, w ślad za czem idzie niesłychany wzrost potęgi morskiej i wzmożenie się handlu morskiego. Oto znówu wymowne cyfry.

Przed wojną Stany Zjednoczone zajmowały czwarte miejsce pod względem floty handlowej, a wyprzedziły je: Anglię, Niemcy i Norwegja. Dziś Stany Zjednoczone zajmują drugie miejsce po Anglii. Wysiłek Stanów Zjednoczonych w budownictwie morskiem w latach 1916—1919 jest bezprzykłądny. W ciągu tych 3 lat wybudowano statków 12 milionów ton. Stany Zjednoczone mają dziś 203 warzaty okiętowe, zatrudniające 386,000 robotników. Ameryka Północna łączy się szeregiem linii okiętowych z Ameryką Południową, chcąc ją oderwać ekonomicznie od Europy, dopływa do Władystoku i do portów chińskich. Rywalizuje z nią na Oceanie Spokojnym Japonja. Niedługo czekać a Ocean Spokojny

ny stanie się morzem Śródziemnem cywilizowanego świata.

Równocześnie z rozwojem rolnym, finansowym, morskim, idzie także rozwój przemysłu. W 1914 roku Stany Zjednoczone Ameryki Północnej produkują trzecią część żelaza na świecie, już w roku 1915 stosunek ten podnosi się do połowy; stał w 1913 roku produkują 23 milion ton, w 1918 roku 48 milionów ton, węgla w 1914 roku 513 milionów ton, w 1918 roku 685 milionów ton. Przed wojną Ameryka produkowała mało fabrykatów wykończonych; w czasie wojny, potęgowałszy produkcję surowców i masowych produktów, stworzyła prawie całą nową produkcję do najdrobniejszych szczegółów wykończonych fabrykatów, które dawniej stanowiły monopol Europy. Powstały całe nowe gałęzie przemysłu, jak przemysł jedwabny, przemysł chemiczny, hydrauliczny itd.

Wobec rozwoju przemysłu, eksport amerykański rozwinął się w bardzo szybkie tempo: w 1913 roku Stany Zjednoczone eksportują do Europy towarów za 9,000,000 dolarów, w roku 1918 za 19 milionów dolarów. W tych samych latach import z Europy spada z 49 miliardów dolarów na 14 miliardów dolarów. Aż i Europie Stany Zjednoczone nie tylko pożyczają pieniądze i sprzedają towary, lecz wykupują lub zakładają przedsiębiorstwa na miejscu. W Anglii Amerykanie zakładają towarzystwa wydawnicze. Francuzom wybudowali port w Bordeaux, w Niemczech i Austrii wykupują fabryki i domy. Polskę przez Gdańsk zalewają swoimi towarami, a w Rosji od rządu sowieckiego otrzymują olbrzymie koncesje kolejowe i kopalniane. Chiny, Australia, Indie holer deraskie, Zachodnia Afryka, Abisynja—to wszystko wchodził w zakres handlowej sfery wpływu Stanów Zjednoczonych.

Słowem, w czasie wojny europejskiej Stany Zjednoczone zajęły dominujące stanowisko na świecie: Europa—zdaje się—bezwrotnie została usunięta na drugie miejsce.

Obok Ameryki także Japonja podniosła się pod każdym względem i jej wzrost podkopuje znacznie hegemonję Europy.

O los jeńców polskich w Rosji.

Od komitetu wykonawczego powrotu jeńców otrzymaliśmy odezwę treści następującej:

RODACY!

Za wschodnią granicą, po wjeźdzeniach, w obozach koncentracyjnych w szpitalach cierpi 100,000 Polaków. Niezdra ich bezgraniczne, choroby dalszajątkują ich, w szpitalach nieopalanych i nie posiadających lekarstw umierają tysiące, tysiące...

Nie tylko serca matek, żon, siostr, ojców i braci, ale serca wszystkich Polaków krwawię na myśl tych cierpień nieskończonych, które toczą i do grobu prowadzą najlepszych synów Ojczyzny, co, nie pytając o niebezpieczeństwo, ruszyli ubiegłego lata na front, aby wroga z kraju wypędzić i życiem własnym okupić Wolność i Niepodległość Ojczyzny kraju.

W tem samym położeniu strasznym jest kilkakrotnie sto tysięcy zakładników i uchodźców Polaków w Rosji oraz jeńcy Polacy, wzięci, do niewoli w czasie wojny rosyjsko-niemieckiej.

Króczy z nas nie był sercem całym przy nich, kłóży z nas nie pragnął ich najprędzszego powrotu do kraju, ich zdrowia, ich życia. Kłóży odmówił pomocy

swojej, kłóży nie ofiarował ostatniego grosza, aby tym nieszczęśliwym rodakom życie uczynił możliwym, aby ich uchronić i nekarmić, aby chorych uchronić od pewnej zagłady.

Spoleczeństwo winno się zorientować, jak wielka katastrofa mogłaby się rozwinąć i dla fell powracającej i dla kraju, gdyby dziesiątki tysięcy rodaków po długiej tułaczce w Rosji znalazło się tułaczami w Ojczyźnie.

Zespolmy wszyscy naszą energję, aby ich los uczynić znośniejszym, aby ich powrót przyspieszyć.

Stwórzmy nietylko materialne, ale i prawne warunki, które tej bezgranicznej nędzy i poniewierce zarządzą. I my mamy w Państwie Polskiem kilkadziesiąt tysięcy jeńców rosyjskich. Musimy w imię ludzkości i na zasadzie wzajemności o tych jeńcach pamiętać. Musimy ich karmić i odziewać i służyć im pomocą lekarską.

Państwo Polskie uczyni wszystko, co w mocy jego będzie, aby sprostać obowiązkom, które na niem ciąży. Państwo Polskie uczyni wszystko, aby jeńców naszych wyzwolić i na Ojczyznę łono przywrócić.

Niechaj i społeczeństwo polskie, niechaj wszystkie klasy ludności polskiej spełnią swój obowiązek. Niechaj przyjdą państwu, obarczonemu miliardami wydatkami, z pomocą.

Niechaj zamożni i biedni, właściciele i robotnicy, nauczyciele i ich uczniowie, mężczyźni i kobiety, spełnią swój obowiązek.

Niechaj z ambony kościelnej, w szkole i fabryce zagrzmi głos:

Ratujmy jeńców naszych w Rosji!

OBYWATEL! RODACY!

Odwolujemy się do serc waszych; odwołujemy się do sumienia waszego; odwołujemy się do patriotyzmu waszego; w obliczu Tęgo, którego Narodziny obchodzimy, pod każdym dechem, na wsi i w mieście, wołamy:

Spieszcie składać, co kto może, pieniądze, żywność, odzież lub bieliznę na rzecz braci naszych, cierpiących w niewoli rosyjskiej.

Komitet Wykonawczy Powrotu jeńców: Marszałek Sejmu (—) Wojciech Trępczyński Przewodniczący, Wacław Janusz Wiceprzewodniczący.

Nota Dąbskiego

Ryga. Przewodniczący polskiej delegacji pokojowej, J. Dąbski, złożył przewodniczącemu delegacji sowieckiej notę następującej treści:

W odpowiedzi na notę pańską z dnia 16 bm. mam zaszczyt, z polecenia mego rzędu, zakomunikować panu co następuje, z prośbą o podanie do wiadomości państwu rządowi:

Rząd polski uważa, że siły zbrojne, znajdujące się w rozporządzeniu naczelnego dowództwa wojsk polskich w rejonie, dzielącym tereny, zajęte przez gen. Żeligowskiego od terytorjum rosyjskiego socjalistycznej federacyjnej republiki rad, są wystarczające, aby stawić skuteczną opór każdemu, kto ewentualnie chciał na teren przez nie zajmowany wtargnąć. Wobec tego rząd polski uważa za całkowicie płonne wszelkie obawy, jakie w tej

sprawie były wyrażone w nocie pańskiej, ponadto podkreślić muszę, że władomości pedane przez pana, panie przewodniczący, w wyżej wspomnianej nocie, nie są zgodne z wiadomościami podanymi w tej sprawie przez rząd polski. Według bowiem Informacji, jakimi władze polskie rozporządzają nietylko w armji gen. Żeligowskiego nie mają miejsca żadna skupienia żołnierzy i ochotników b. oddziałów Bałachowicza i innych, lecz przeciwnie, generał Żeligowski rozspisał demobilizację sił zbrojnych, znajdujących się pod jego rozkazami w myśl wskazań ustalonych w tej mierze przez Komisję Ligii Narodów.

Proszę przyjąć, panie przewodniczący, wyrazy prawdziwego szacunku i poważania (—) Dąbski.

Powstanie narodowe Słowaków

„Il. Kurjer Codzienny” donosi: W nocy z piątku na sobotę t. j. z 24 na 25 o. g. 12 na Rusi Podkarpackiej przyszło do ogólnego powstania narodowego przeciwko rządowi czeskim i przynależności do t. zw. Czechosłowacji. Powstanie zatacza coraz szerzej kręgi i przynosi się już na Słowację.

Zapał wśród ludności niesłychany, ochotnicy z Węgier napływają tysiącami. Koszyce. Jak oznajmia „Slovenski Vychod” węgierskie partje w Rusi Podkarpackiej utworzyły związek, który będzie jednolite występowal w sprawach węgierskich. To samo zrobili żydzi. „Slovenski Vychod” twierdzi, że zjednoczenie partji węgierskich i żydowskich będzie miało wpływ na przyszłe wybory i ubława nad tym, że dotąd nie udało się połączyć partji słowackich na Rusi Podkarpackiej, ani w sprawie narodowej, ani w sprawie klasowej.

Wypowiada w końcu nadzieję, że niezadługo przyjdzie do tego zjednoczenia nietylko na Rusi Karpackiej, lecz i na Słowacji.

Rokowania polsko-niemieckie.

w sprawie tranzytu pomiędzy Prusami i Wschodniemi.

Ministerjum spraw zagranicznych komunikuje: Dnia 22 listopada wznowione zostały rokowania polsko - niemieckie w sprawie konwencji, jaka ma być zawarta pomiędzy Polską a Niemcami odnośnie do komunikacji pomiędzy dwiema częściami Państwa Niemieckiego rozdzielonej przez ziemię przysznane Polsce, czyli pomiędzy Prusami Wschodniemi a

resztą Niemiec. Za wyłączeniem klauzuli natury ogólnopolitycznej osiągnięto nieomal że zupełne porozumienie. Przejazd przez Polskę odbywać się będzie wogóle pod dowództwem postaciami, a mianowicie pod postacią tranzytu uprzywilejowanego i tranzytu zwykłego. Pod tranzytem uprzywilejowanym ro-

Teatr Artystyczno-Literacki

Wielki Program świąteczny

„Miraż”

ul. Panny Maryi 19.

Kierownik art.-literacki i reżyser ST. OSSORYA-BROCHOCKI.

z udziałem nowych sił artystycznych. CZĘŚĆ 1-sza POPISY SOLOWE WYKWINTNE.

„W Łoży”

Znakomity szkic sceniczny, humorystyczny, pod tytułem:

OSOBY: Pipman, Kugeltanc, Matka, Córka, Narzeczony.

Teatr „ODEON”.

Program od wtorku 28 do czwartku 30 Grudnia b. r.

Tylko 3 dni!

Broń Niewieścia

Wytworna komedia skandycawska w 5-ciu aktach, z prześliczną KARIN MOLANDER w roli głównej i Wiktorom Sjöström w roli Graala.

MOTTO:

„uwielbiamy te wasze drobne nóżki, obdgnięte w lśniący jedwab pończoszek... i obute w elegancki bucik... wasze powiewne talje... wasze uśmiechy, kłamstewka, zapach subtelnych perfum — słowem, wszystko, czem walczycie przeciw nam — męczyznom, którzy przecież jesteśmy waszymi niewolnikami...”

Nad Program: Przegląd Wszecchświatowy

(ilustracja chwili bieżącej na całym świecie).

Wejstwowo Kino

„Legun”

ul. Dąbrowskiego 12. (dawniei Sabinów)

Straszne przekleństwo

Dramat w 6-ciu częściach ze słynną

MARTĄ NOVELLY w roli głównej.

Program od wtorku 28 do piątku 31 grudnia 1920 r., włącznie.

Początek w dni powsz. o g. 5, w sobotę o g. 4, w niedzielę i święta o g. 3. Ostatni seans punktualnie o g. 9.30.

Dr. Stefan Kon

specjalność akuszeria i choroby kobiece. Przyjmuje od 4-6 ul. Kościuszki 16.

Dr. Wł. Kahl

chOROBY kobiece, akuszeria, wewnętrzne. Przyjmuje od 1-ej do 4-ej w. ul. Dąbrowskiego 6 (Szkoła) II piętro.

Dr. J. Fajman

b. Asystent Kliniki Uniwersyteckiej Profes. Neisera. Specjal.: Choroby skórne i weneryczne. Przyjmuje od 4 do 7, ul. Płakowskiego 9 (Dojazd) I piętro.

Paweł Broniatowski

ul. Panny Maryi Nr. 31 (obok Teatru Paryskiego). choroby weneryczne i skórne. Przyjmuje od 9-12 i 4-7 po południu. Pisze od 12-1 w południe.

Michał Grejniec

ul. Panny Maryi 10. Telefon 250. Przyjmuje codziennie od 9-1 i od 3-7 wiecz.

Buraki pastewne

do sprzedania zaraz w dowolnej ilości sprzedaż odbywać się będzie od 21-27 XII. Wiadomość: ul. Krakowska Nr. 55.

A. ROZENTALA

Skład śledzi A. ROZENTALA Aleja Nr 7 (w podwórzu) zaopatrzony w wielki wybór śledzi.

redaktor i wydawca P. D. WILKOZIEWSKI.

Ogłoszenie.

Na zasadzie rozporządzenia Ministerstwa Rolnictwa z dnia 20 lipca 1920 r. wyzywa się wszystkich posiadaczy zwierząt domowych o zarejestrowanie w Magistracie m. Częstochowy, w Wydziale V-ym przy ulicy Dąbrowskiego Nr. 10, pierwsze piętro, pokój Nr. 4, a mianowicie:

- a) koni w wieku powyżej i poniżej 2-eh i pół lat, b) bydła rogatego powyżej 6 miesięcy, oraz cieląt od 6-ciu tygodni do 6-ciu miesięcy, c) owiec i kóz poniżej i powyżej 6 miesięcy, d) świń w wieku poniżej i powyżej 4 miesięcy.

Termin ostatecznego zapisu oznacza się 12 stycznia 1921 r. po upływie którego winny ukrywania zwierzęcia pociągnięty zostanie po odpowiedzialności karnej.

MAGISTRAT MIASTA CZĘSTOCHOWY.

Ogłoszenie.

Rejonowy Zarząd Bud.-Kwat. w Częstochowie ogłasza, że w dniu 7 stycznia 1921 r. o godz. 11 rano w biurze Zarządu (Piotrowska 3) w Częstochowie odbędzie się licytacja ustna i za pomocą ofert w zapieczętowanych kopertach in minus na wózkę drzewa opołego sosnowego w szczapach i karpiny w ilości 3 tys. m³ z Nadleśnictwa Olsztyń na następujących warunkach:

- 1) Drzewo znajduje się w Zębichach, koło Olsztyna, w ilości 600 m³ i w Sygonom, koło Złotego Potoka, w ilości 2400 m³. 2) Przewóz drzewa z lasu na koszt własny furmankami, a poza tem do stacji kolejowej z załadowaniem na wagony. 3) Przewóz drzewa kol. jami na koszt własności do listami transportowymi i przewozowymi.

Reflektenci złożą do dnia 4 stycznia 1921 roku do 10 rano oferty w zapieczętowanych kopertach ze złożeniem 20 tys. marek kaucji przed licytacją, a w razie utrzymania się złożą wadium 10 proc. od zadeklarowanej ogólnej sumy kontraktowej.

Kierownik Zarządu Urzędu wojsk. VIII rangi I-2 Al. Hein.

OFIARNI

W Administracji „Gońca Częstoch.” słożył Na wigilję dla żołnierza polsk. Gr. Dąbrowski 410 m. za udzielenie p. Br. W. Iskiemu, którego publicznie przeprosza Na Płebiscy.

Za pośrednictwem Komitetu Ludowego Mk. 4285 zabrane z ród robotników w Rakowie dnia 25-X-1920 r.

PAPIERY Kancelaryjne Konceptowe NAJTANIEJ nabywać można w DRUKARNI: F. D. WILKOZIEWSKIEGO II Aleja Nr 38.

Odciski, brodawki szybko usuwo „VEROL” z kognikiem apoodatych w wszystkich aptekach i składach aptecznych. Skład główny: Hartownia Winiadelli Aptek. Prosimy o uregulowanie prenumeraty.

Kupię zakład Elektromechaniczny z lokalem frontowym lub też wstąpię jako kierownik i pracownik. Site pierwszorzędna w zakresie Elektromechaniki. Posiadam jako mistrz kartę przemysłowca na pracownię wyrobów srebrnych i platerow. ch. Zgłoszenia z grzecznością sub. Z. Gille ul. Dąbrowskiego 17. 5 tys. zysku przynosi dziennicę i aparat kinemat., refleksyjny podręczny, który jest do spr edania zaraz Os. Gosz n. Mokra 12, dom p. Zyty, J. Junga. Poleca gumki do bucików męskie i damskie własnego wyrobu i kupuję gumę z 16l powozowych i samochodowych II Aleja 15 II piętro Waciki. Domek i 8 m. gruntu wtem 2 morgi kupał. ia bierz na ruderze zatem bard o pe- peltne do spr edania Gausz obok Częstochowy 55 Mysłowiec. Zgubiono paszport, metrykę zaświadczenie wyjazdu do Francji wyd na i mię Ignacego Juszcza. Zgubiono rękawiczkę zauszową na jasnej Górze. Proszę złożyć szan. zna- dę do nr 22 Gausz za nagrodą mk. 101. Pokój bez mobil do wycaję- bez janoGórska 24 m.7. Olejarnia do sprzedania, tamże potrzebny kowal i ślusarczy do zakładu słusarskiego Krakowa 22. Najtansze Źródło Waszkie plotna na białozą dmską męską, towary białe watne na suknie i ubrania chustki i jasienki oraz róż- ne inne towary po leca najtaniej J. Rapiński ul. Kościuszki 19-a lewa oflcyna II-gie wejście Dla Uchodźców, urzędników i robotników ustępują. Zęby stare nawet p. lami- ne kupuje Basar 11 Aleja 25. Placi ceny najwyższe. Akuszerka S ramowa z Krakow- skim dyplomem przyj muje panie, udziela porad kosci. 46 II p. Do sprzedania z powodu wyjazdu war sztat kowalski do odstąpienia w elektrycz- nem zświetlennem w srodmiescu z peną klientelą oraz roboty wojkowe, spód brycs kowy, wóz, kola powozowe, białe do plat- formy i różne sprzęty domowe II Aleja 26 Hauer. Wychodząc z „Jedności” na Stradomiu zgubiono 513 mk. Uprasz się las- kowego znalazł o zwrot za nagrodą ul. Dąbrowskiego 8 m. 2. Zginęła suczka półroczna lepi- ki droplata, koniec o- gonka biały, kolo szyl- biełe, był pyszczak- biały z nagrodą ul. O- gródowa 2-a Mech.